

BOHEMIAN RAPSODY

Adevărată biografie a lui Freddie Mercury

LESLEY-ANN JONES

Traducere din limba engleză

ALEXANDRU MACOVESCU

LESLEY-ANN JONES scrie biografii, găzduiește emisiuni radio și ține discursuri. Și-a ascuțit peniță în presa scrisă din Marea Britanie, unde a fost gazetar și scriitor invitat mai bine de douăzeci de ani. A lucrat mult în radio și în televiziune și este invitată cu regularitate la emisiuni documentare despre muzică în Marea Britanie, SUA și Australia. Este coproducător al filmului „Ultimul interviu al lui John Lennon“ – o mărturie despre ultima întâlnire dintre fostul membru Beatles și prezentatorul BBC Andy Peebles. Printre cărțile ei se numără: *Trumpling Dice, Hero: David Bowie, Imagine și Ride a White Swan: The Lives and Death of Marc Bolan.*

NEMIRA

Cuprins

Introducere: Montreux.....	7
1 Live Aid.....	17
2 Zanzibar	41
3 Panchgani	53
4 Londra.....	70
5 Queen.....	81
6 Solistul.....	94
7 Mary	113
8 Trident	129
9 EMI	144
10 Tipii.....	159
11 <i>Rhapsody</i>	177
12 Celebritatea	199
13 Campionii.....	213
14 München.....	230
15 Phoebe	240
16 America de Sud.....	258
17 Barbara	275
18 Jim	294

19 <i>Break Free</i>	313
20 Live	338
21 Budapesta.....	356
22 Garden Lodge	368
23 Barcelona	379
24 ^ Înainte de plecare.....	391
25 Legenda.....	404
Mulțumiri și prețuire	427
In Memoriam	433
Referințe fotografice.....	434
Cronologie	435
Discografie	442
Bibliografie selectivă.....	447

1

Live Aid

„Participând la concert facem un lucru bun, iar lumea se va uita, va asculta și, să sperăm, va și dona. Când mor oameni de foame, ar trebui să o vedem ca pe o problemă a tuturor. Uneori mă simt neputincios. Însă acum pot să fac ceva.”

FREDDIE MERCURY

„Era scena perfectă pentru Freddie Mercury: lumea întreagă.”

BOB GELDOF

Pe vremuri politicienii erau oratori de excepție. Însă, în acest secol, talentul lor lasă de dorit. Rockul, deși e un domeniu improbabil, este una dintre puținele profesii în care un individ sau o trupă poate să cucerească publicul și să controleze mii de oameni cu ajutorul vocii lor. Actorii nu o pot face. Vedetele de televiziune nici nu se pot apropia de un aşa talent. Poate că superstarul rock este ultima personalitate marcantă a timpurilor noastre. Așa m-am simțit pe când stăteam în spatele scenei de pe stadionul Wembley în ziua concertului Live Aid alături

de John Entwistle, basistul de la Who, și de Max, prietena lui. Ne uitam la Freddie cum cântă în căldura sufocantă pentru aproape 80 000 de oamenii și pentru cine știe câte milioane de telespectatori? În anii care au urmat s-au vehiculat o mulțime de cifre, între „400 de milioane în 50 de țări prin satelit“ și „1,9 miliarde în toată lumea“. Cu nonșalanță, inteligență, arogență și sex-appeal a dat tot ce avea mai bun. Noi ne uitam cu gurile căscate. Strigătele asurzitoare ale multimii acopereau orice încercare de a-i vorbi. Lui Freddie nici nu-i păsa. Puterea brută cu care vrăjea publicul te copleșea de-a dreptul. În culise, cele mai cunoscute nume din industria rock se opreau să se uite la rivalul lor, care îi eclipsa pe toți. Freddie știa ce face. Preț de opt-sprezece minute, acest rege improbabil și „Regină“ deopotrivă a domnit peste toată lumea.

Norocul apare când nu te aștepți. Bob Geldof scria în jurnalul său pe când se afla într-un taxi: a fost noroc. Se întâmpla în noiembrie 1984. Din adâncul minții sale, un „câmp de bătaie al ideilor aflate în conflict“ – aşa cum a descris-o mai târziu, au ieșit la iveală câteva versuri care aveau să zguduie lumea în curând. S-a întâmplat la scurt timp după ce a văzut pe BBC News reportajul sinistru transmis de Michael Buerk despre foamețea din Etiopia. Îngrozit de imaginile ce arătau o suferință de proporții colosale, Geldof s-a simțit zguduit și neajutorat, iar instinctul i-a spus că trebuie să se implice. Habar nu avea cum. Putea să facă ce știa mai bine: să stea și să scrie un hit, iar banii câștigați să-i doneze organizației non-profit Oxfam. Dar The Boomtown Rats, formația lui irlandeză de

punk, intrase în declin și nu mai avusese un hit în Top 10 din 1980. În 1979 se clasaseră pe primul loc cu *I Don't Like Mondays*, cel mai mare succes al lor, dar trecuse mult timp de atunci. Știa că fanii se vor îmbulzi să cumpere un single în scop caritabil dacă artistul este suficient de cunoscut – mai ales de Crăciun. Trebuia doar să găsească pe cineva dispus să înregistreze o piesă. Ce bine ar fi fost dacă ar fi putut să convingă o întreagă galaxie să se unească într-o melodie.

Bob a vorbit cu Midge Ure de la Ultravox, care avea să concerteze la *The Tube*, o emisiune rock/pop de pe Channel 4, prezentată de prietena lui Geldof de atunci (viitoarea soție), răposata Paula Yates. Midge a fost de acord să pună versurile lui Geldof pe muzică și să orchestreze câteva aranjamente. Bob s-a dus apoi la Sting, la solistul Duran Duran, Simon Le Bon, și la Gary și Martin Kemp de la Spandau Ballet. Lista galactică s-a întins pe măsură ce trecea timpul și i-a inclus printre alții pe Boy George, Frankie Goes To Hollywood, Paul Weller de la Style Council, George Michael și Andrew Ridgeley de la Wham! și Paul Young. Francis Rossi și Rick Parfitt de la Status Quo au participat de bunăvoie. Apoi Phil Collins și Bananarama. David Bowie și Paul McCartney, care aveau alte angajamente, au contribuit de la distanță, iar înregistrarea i-a fost trimisă lui Geldof ca să o pună mai târziu pe single. Sir Peter Blake, cunoscut în toată lumea pentru coperta albumului *Sgt Pepper's Lonely Hearts Club Band* aparținând formației The Beatles, a fost recrutat pentru a crea coperta discului. Așa a apărut Band Aid, un joc de cuvinte după renumita marcă de plasturi. Avea să fie un „plasture“ care să „ajute“ lumea.

Piesa *Do They Know It's Christmas?* a fost înregistrată gratuit la Sarm West Studios, care-i aparținea lui Trevor Horn, în Notting Hill, în vestul Londrei, pe 25 noiembrie 1984, și a fost lansată patru zile mai târziu.

Pe prima poziție atunci era senzationalul cântăreț scoțian Jim Diamond cu balada sa minunată și eternă *I Should Have Known Better*. Deși trupa lui Jim, PhD, avusesese un hit cu *I Won't Let You Down* în 1982, el nu avusesese niciodată un hit solo. Industria muzicală a rămas astfel șocată când Jim cel cu inima mare a dat un interviu despre succesul său în topuri.

„Mă bucur să fiu pe prima poziție, dar săptămâna viitoare nu vreau ca oamenii să cumpere discul meu, ci pe cel al Band Aid“, a declarat el.

„Nu mi-a venit să cred. Cum nu mai fusese pe prima poziție în clasament de cinci ani, știam cât îl costă să spună așa ceva. Își dădea piesa la o parte pentru ceilalți. A fost un gest altruist și sincer“, a comentat Geldof.

Săptămâna următoare *Do They Know It's Christmas?* a urcat direct pe prima poziție în topurile din Marea Britanie, vânzând mai mult decât toate piesele din top la un loc și devenind cea mai bine vândută piesă în timp record din 1952, de când se înființase topul. Doar în prima săptămână s-au expediat un milion de copii. Discul a rămas pe prima poziție timp de cinci săptămâni, vânzând peste trei milioane și jumătate de copii. A devenit cel mai bine vândut single din toate timpurile din Marea Britanie, punând capăt domniei de nouă ani a măreței opere Queen, *Bohemian Rhapsody*. *Do They Know It's Christmas?* avea să fie depășită de single-ul în scopuri caritabile

din 1997 al lui Elton John intitulat *Candle In the Wind/Something About the Way You Look Tonight*, reînregistrat ca un omagiu adus Printesei de Wales.

„Queen au fost cu siguranță dezamăgiți când nu li s-a cerut să cânte *Do They Know It's Christmas?*“, recunoaște Spike Edney, un muzician care a concertat cu Queen ca al cincilea membru, cântând la clape, vocal și la chitară ritmică și care își făcuse un nume colaborând cu The Boomtown Rats și alte trupe cunoscute.

„Eram în turneu cu Rats și Geldof și i-am pomenit de asta lui Bob. Atunci mi-a zis că speră să facă un spectacol și intenționa să-i roage pe cei de la Queen să cânte. Îmi amintesc că mă gândeam: «Rahat! E dus cu pluta. N-o să se întâmple niciodată.»

Reacția industriei la ce reușise Geldof sugera altceva. Drept răspuns la ce se întâmplase în Regatul Unit, America venea tare din urmă cu superformația USA for Africa interpretând piesa *We Are the World*. Compusă de Michael Jackson și Lionel Richie, produsă de Quincy Jones și Michael Omartian, piesa i-a reunit în studioul de înregistrări pe unii dintre cei mai cunoscuți muzicieni din lume. Înregistrările au avut loc la studiourile A&M din Hollywood în ianuarie 1985, iar cântăreții au fost legendari: Diana Ross, Bruce Springsteen, Smokey Robinson, Cyndi Lauper, Billy Joel, Dionne Warwick, Willie Nelson și Huey Lewis printre alții. Peste patruzeci și cinci de artiști americani de top au luat parte la această piesă. Cincizeci au fost refuzați. Când cei aleși au ajuns la studio, au văzut un anunț care îi îndemna să „își lase mândria la ușă“. I-a întâmpinat și glumețul Stevie Wonder, care le-a spus că, dacă piesa nu

era la cel mai înalt standard de calitate sau nu înregistrau din prima, el și Ray Charles, celălalt cântăreț orb, aveau să-i ducă pe toți cu mașina acasă. Discul s-a vândut în peste douăzeci de milioane de copii și a devenit cel mai bine vândut cântec pop în timp record din toate timpurile.

După ce a ieșit pe piață provocatorul album *The Works* al formației Queen, Geldof s-a gândit să întească mai sus cu campania de ajutoare și a anunțat că intenționa să pună pe picioare cel mai ambițios proiect rock-and-roll din toate timpurile. Pentru că au fost ignorați când s-a înregistrat piesa, cei de la Queen nici nu se gândeau că li se va cere să concerteze. Acum pare o ironie. În ciuda unei cariere de cincisprezece ani, a unui catalog strălucit de albume, piese și clipuri, a multor milioane de dolari din drepturi de autor și a celor mai multe premii din industria muzicală datorită talentului de a combina stilurile rock, pop, operă, rockabilly, disco, funk și folk, celebritatea celor de la Queen părea să intre pe o pantă descendentă. Trupa lipsise din țară o bună bucată de vreme, între august 1984 și mai 1985, ca să-și promoveze albumul *The Works*, timp în care a participat la festivalul Rock in Rio din ianuarie 1985, cântând în fața a 325 000 de fani. Dar turneul nu fusese scutit de probleme. Se zvonea că fiecare membru al formației avea să o ia pe drumul lui.

„Era clar că se îndepărtau unul de altul“, confirmă Spike Edney. „Vremurile se schimbaseră, iar genul muzical era cu totul altul – New Romantics, Spandau Ballet și Duran Duran erau în vogă. Nu există garanții când vine vorba de succes. Lucrurile nu mai mergeau bine pentru formație de ceva vreme, mai ales în America. Casa de discuri din SUA avea probleme.

Increderea lor era zdruncinată. Era posibil să se fi întors unul împotriva celuilalt. Cine n-ar fi făcut-o?“

„Oamenii se mai și ceartă“, admite Rick Wakeman, prietenul lor apropiat, un clăpar de geniu și fost membru al trupelor Strawbs și Yes.

„Membrii unei formații se ceartă. În ce altă meserie ai tot timpul pe cineva lângă tine? Pe drum, împreună, mănâncăți micul dejun împreună, vă duceți la muncă împreună, luați toate mesele împreună. Ești singur doar în pat și nici măcar atunci. Indiferent cât de prieteni sunteți, vine o zi când îți spui: «Dacă se mai scarpină o dată în cap, îl pocnesc.» Trebuie să știi când să-l lași pe celălalt să respire. Când compui muzica potrivită, nu mai contează dacă unul se pilește, altul se duce să ia droguri, altul se duce pe teren la antrenament sau altul o șterge la un meci de fotbal. Dacă ai cinci sau patru tipi laolaltă, toți foarte creativi, care fac lucruri minunate cu mânile, mâinile și vocile, sunt toate șansele să izbucnească un foc de artificii. Din punctul astă de vedere, cei de la Queen nu erau foarte diferiți de noi toți.“

După ce fuseseră în turneu pentru a-și promova albumul *Hot Space* din 1982, care era surprinzător și dansant, Freddie Mercury, Brian May, Roger Taylor și John Deacon se despartiseră pentru a se concentra pe proiecte solo – Brian cu Eddie Van Halen pe Star Fleet Project și Freddie pe albumul lui. În august 1983 s-au reunit în Los Angeles pentru a colabora la *The Works*, al zecelea album de studio și primul CD. *Radio Ga Ga* a fost primul single. Pe *The Works* figurau și o piesă hard rock, *Hammer to Fall*, balada tristă *Is This the World We Created...?*

și controversata piesă *I Want to Break Free*, însorită de clipul scandalos cu toți membrii în travesti, bazat în mare pe o scenă casnică din serialul britanic *Coronation Street*. Deși piesa a avut un succes imens în Marea Britanie și în alte țări, jignise sensibilitățile conservatoare ale americanilor și supărase mulți fani.

Iar Queen încălcase recent boicotul cultural impus de Națiunile Unite, la fel cum o făcuseră și Rod Stewart, Rick Wakeman, Status Quo și alții, concertând în Africa de Sud, dominată la acea vreme de apartheid. Concertele Queen din octombrie 1984, din complexul de lux Sun City din Bophuthatswana al lui Sol Kerzner, au fost aspru criticate, ceea ce a dus la amendarea și trecerea formației pe lista neagră de către Uniunea Muzicienilor Britanici. Pentru Freddie, un cântăreț născut în Africa, totul era un circ ieftin. Situația s-a rezolvat în 1993 când segregarea rasială a luat sfârșit, cu un an înainte ca Nelson Mandela să fie ales președinte al Africii de Sud. În anii următori cei de la Queen aveau să-l susțină activ pe Mandela.

„I-am susținut când s-au dus în Africa de Sud“, spune Rick Wakeman. „Și eu am cântat în toiul apartheidului cu o orchestră formată din zuluși, asiatici și albi. Am cântat acolo *Journey to the Centre of the Earth*, iar presa britanică m-a pus la stâlpul infamiei. Am încercat să-mi explic gestul, dar nu au vrut să asculte. Muzica nu e «neagră» sau «albă», este rodul unei orchestre, al unui cor. Nu am susținut apartheidul când am concertat acolo. George Benson a fost acolo, la fel și Diana Ross. Cum de cei de culoare pot cânta, și albi nu? Mi se pare rasist. Shirley Bassey s-a dus și a zis: «Ce dracu', sunt pe jumătate de

culoare și pe jumătate galeză, cât de nasol poate fi?» Așa că, atunci când cei de la Queen s-au dus în Africa de Sud, le-am salutat gestul. Au reușit să atragă atenția asupra faptului că muzica nu are bariere sexuale, culturale sau rasiale. E pentru toată lumea.“

„Tonomatul mondial“ Live Aid urmă să se desfășoare în două locații uriașe pe 13 iulie 1985. Au fost rezervate stadioanele Wembley și John F. Kennedy din Philadelphia. Însă organizarea s-a dovedit un coșmar logistic.

„Când Bob a venit prima oară la mine în birou să discutăm despre eveniment, am crezut că glumește“, își amintește organizatorul Harvey Goldsmith. „În 1985 nu erau faxuri, darămite calculatoare, telefoane mobile sau orice altceva. Lucram cu telex și linii fixe. Îmi amintesc cum stăteam la birou într-o după-amiază cu o hartă uriașă văzută din satelit și cu un řubler, încercând să-mi dau seama unde va fi satelitul în anumite momente. Când ne-am dus la BBC, Bob a lovit în masă și a zis: «Vreau săptișpe ore de transmisie» – era ceva nemaiauzit. Odată ce BBC a fost de acord, ne puteam folosi de acest avantaj ca să convingem toate posturile din lume să o facă. Nu se mai întâmplase niciodată aşa ceva. Treaba era să pun totul cap la cap și să meargă ca uns.“

Apoi a urmat sarcina grea de a convinge cele mai mari nume din muzica rock, dintre care unii contribuise să realizeze single-ului caritabil, să susțină un recital pentru a strângă bani pentru niște muribunzi. A fost un răspuns extraordinar de puternic dat de muzicieni guvernelor lumii care se dovediseră incapabile să acționeze.

După cum a spus Francis Rossi de la Status Quo: „Eram noi, idioții din rock-and-roll care își făceau datoria. Mă înfurie numai gândul. Cred că, dacă toți ar fi depus un efort comun, dacă am fi înțeles ce am fi putut realiza, am fi putut convinge companiile petroliere ca BP, Shell și altele să contribuie. Am fi strâns de douăzeci de ori mai mulți bani. Nu-mi spune că guvernul nu ar fi găsit o cale de a da o lege prin care să rezolve problema cu reclamele. S-ar fi putut implica marile companii, iar rezultatul ar fi fost fantastic. Pe atunci era un teritoriu neexplorat. Astăzi percepem diferit Live Aid. Însă am toată stima pentru Bob. A reușit ceva de care foarte puțini ar fi fost în stare.“

Cum a reușit Geldof să-i convingă pe cei de la Queen?

„Bob m-a rugat să-i întreb dacă ar vrea să cânte, iar prilejul s-a ivit când Queen a mers în turneu în Noua Zeelandă“, povestește Spike Edney. „Iar ei au răspuns: «De ce nu ne propune chiar el?» Le-am explicat că îi era frică de un refuz. Nu au părut convinși, dar au spus că ar lua în considerare propunerea. I-am zis lui Bob, care l-a abordat oficial pe Jim Beach [impresarul Queen].“

Geldof a explicat mai târziu cum i-a convins.

„Am dat de Jim tocmai într-o stațiune la malul mării și l-am întrebat: «Pentru numele lui Dumnezeu, ce e în neregulă cu ei?» La care Jim a replicat: «Știi, Freddie e foarte sensibil.» Așa că i-am spus: «Transmite-i poponarului ăluia bătrân că o să fie cel mai mare eveniment din toate timpurile – ceva uriaș.» Așa că în cele din urmă s-au răzgândit și au răspuns că vor cânta, iar eu mi-am zis: «Super!» Și când au concertat în cadrul Live Aid, Queen a fost cea mai bună trupă din acea zi. Era irelevant

ce gusturi muzicale aveai. Când a sosit momentul lor, au cântat excelent, au avut cel mai bun sunet și și-au folosit timpul la maximum. Au înțeles *exact* ideea – era un tonomat mondial, așa cum îl descrisesem. S-au dus pe scenă și au cântat hit după hit. A fost incredibil. Eram sus, în boxa de pe stadionul Wembley, și deodată am auzit un sunet. Mi-am zis: «Doamne, cine are sunetul ăsta asurzitor?»“

Geldof nu avea de unde să știe, ca de altfel nimeni pe atunci, că, înainte să urce Queen pe scenă, la 18:40, ingerul de sunet al formației, James „Trip“ Khalaf, s-a dus să verifice „sonorizarea“ și s-a jucat pe ascuns cu limitatoarele.

„Am fost mai zgromăzi decât oricine la Live Aid“, a recunoscut Roger Taylor. „Trebui să copleșești publicul pe un stadion.“

„M-am dus afară“, a povestit Geldof, „și am văzut că erau cei de la Queen. M-am uitat la marea de oameni care își ieșiseră din minți, iar trupa a fost fantastică. Cred că și ei au fost încântați pe urmă, mai ales Freddie. Era scena perfectă pentru el: lumea întreagă. Și putea să defileze pe scenă în timp ce cântă *We Are the Champions!* Era perfect!“

„Nu-l cunoșteam pe Bob deloc“, a comentat John Deacon într-unul dintre rarele interviuri acordate. „Când a ieșit piesa *Do They Know It's Christmas?*, erau mulți cântăreți la început de drum. Pentru concert a vrut artiști consacrați. Inițial n-am știut ce să răspundem – douăzeci de minute fără repetiții de sunet! Când era clar că evenimentul va avea loc, tocmai terminaserăm turneul în Japonia, luam masa la hotel și discutam dacă să cântăm... și am hotărât că da. Am fost mândru în ziua aceea că fac parte din industria muzicală. Nu ai asemenea